

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE TARİH KONULARININ ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Abdulgafur Karaca

Öğretmen, Diclekent Ortaokulu, woooks@hotmail.com, Diyarbakır/Türkiye,

ORCID:0000-0003-2114-2537

Muhammet Ali Elilçi

Öğretmen Diclekent Ortaokulu, muhammetali@gmail.com, Diyarbakır/Türkiye,

ORCID:0000-0003-3569-1860

Baran Demirok

Öğretmen Tefvik Fikret Ortaokulu, barandemirok@outlook.com, Diyarbakır/Türkiye,

ORCID:0000-0003-3485-9238

Selami Atan

Öğretmen Bağlar Yeşildallı Ortaokulu, selami.atan@gmail.com, Diyarbakır/Türkiye

ORCID:0000-0003-1787-8197

Şenay Ayana

Öğretmen Diclekent Ortaokulu, senay.yasar@windowslive.com, Diyarbakır/Türkiye

ORCID:0000-0002-9048-5472

Berat Elilçi

Öğretmen Şehit Süleyman Sorkut Anadolu Lisesi, adargeylani@gmail.com,

Diyarbakır/Türkiye

ORCID:0000-0003-1530-6478

Özet

Araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler Dersi tarih konularının öğretiminde karşılaşılan güçlükleri ve bunlara çözüm önerileri konusunda 5-6-7 ya da 8. sınıf öğrencilerinin ve öğretmenlerin görüşlerini ortaya koymak ve bu görüşler arasındaki farkları incelemektir. Araştırma, nitel araştırma türünde tasarlanmış olup amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bunun için Yarı yapılandırılmış 8 sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme Diyarbakır ili Sur ve Yenisehir ilçelerinden rastgele seçilen 25 öğrenci ve 10 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma, nitel araştırma türünde tasarlanmış olup amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrenci ve öğretmenler Sosyal Bilgiler dersinde tarih konuların öğretiminde karşılaştıkları güçlükleri belirtmiş ve bunlara çözüm önerileri noktasında görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlere incelendiğinde; müfredat yoğunluğunun azaltılması gerektiği, dersin sıkıcılıktan çıkarılması için öğrenci odaklı ve bizzat katılımında bulunduğu etkinliklere yer verilmesi gerektiği, yeni yöntem ve tekniklerin kullanılması gerektiği belirtilmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin derse ilgisini, algı düzeylerini ve kavrama becerilerini dikkate almalıdır. Öğretmenler bu yönde ders planı hazırlamalı ve farklı yöntem teknikler kullanmaları yönünde önerilerde bulunulabilir

Anahtar Sözcükler: Sosyal bilgiler dersi tarih konuları, öğrenci ve öğretmen görüşleri.

A COMPRASION OF VIEWS OF STUDENTS AND TEACHERS ON PROBLEMS OF HISTORY TEACING AND SOLUTIONS FOR THESE PROBLEMS

Abstract

The aim of the research is to reveal the opinions of 5-6-7 or 8th grade students and teachers about the difficulties encountered in teaching history subjects in Social Studies Course and to propose solutions to them, and to examine the differences between these views. The research was designed in the type of qualitative research and purposive sampling method was used. For this, a semi-structured questionnaire consisting of 8 questions was used. The sample of the study consists of 25 randomly selected students and 10 teachers from Sur and Yenişehir districts of Diyarbakır province. The research was designed in the type of qualitative research and purposive sampling method was used. According to the research findings, students and teachers stated the difficulties they encountered in the teaching of history subjects in the Social Studies course and expressed their opinions on the solution proposals. When the teachers' opinions are examined; It is stated that the density of the curriculum should be reduced, student-oriented activities should be included in order to make the course boring, and new methods and techniques should be used. Teachers should consider students' interest in the lesson, their level of perception and comprehension skills. Teachers should prepare a lesson plan in this direction and suggestions can be made to use different methods and techniques.

Keywords: History teaching problems and possible solutions, opinionsof students and teachersof social studies.

1.GİRİŞ

Eğitim sorunları konusunda genel yaklaşımların yanında her alanın kendine ait sorunlarının ve çözüm önerilerinin araştırılması başarılı bir eğitim için büyük önem taşır. Eğitim sisteminin sorunları ve bunlara çözüm önerileri konusunda genel araştırmalar, çalıştay ve değişik bilimsel toplantılar yapılmaktadır (Gedikoğlu, 2005: 70).

Başarılı bir eğitim için her branşın özünde var olan bir takım zorlukların dikkate alınması ve bu zorluklara uygun eğitim planlanması gerekir (Bingölbalı& Özmantar,2009: 10-16). Bu doğrultuda Sosyal Bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikleri geçmiş zamanda yaşanan olayları öğrencilere kavratmak soyut kavramları da kazandırmak ve günümüze yansıyan yönüyle izleri kalmış yaşantıları öğrenci zihninde canlandırmaya yöneliktir. Tarih konularının öğretiminde, yöntem ve tekniklerin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi kendisine özgü zorluklar taşımaktadır.

Sosyal bilgiler dersinde 2015-2016 eğitim öğretim müfredatında 5. sınıflarda ortaokul kısmına tarih konularının öğretimi dâhil olmuş ve tarih konularının öğretimi kapsamı genişletilmiştir. 5-6-7-8. sınıf öğrencileri tarih konularını teorik olarak öğretmen ve öğrenci merkezli öğrendikleri anlaşılmaktadır. Sosyal bilgilerde tarih konularının öğretilmesinde programın uygulanmasında öğretmenlerden ve altyapı eksiklerinden, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin yetersiz olmasından kaynaklanan bir takım sorunlar olduğu bilinmektedir.

Tarih Konularının Öğretiminde Karşılaşılan Güçlükler

Tarihi konularının öğretimi ve 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi yapısı itibariyle konuların yoğun olması ve sınav başarısı odaklı oluşu itibariyle birtakım zorluklar taşır. Her şeyin başında öğrenci tarih dersinde geçmişte yaşanmış bir olayı veya var olan bir durumu hatırlayarak bu konuda çıkarımlar yaparak dersin kazanımlarına dönük davranış değişiklikleri göstermesi beklenir.

Öğrencinin yüksek derecede seçici olan tarihsel hafızası, çok dikkat çekici ve günümüzde etkisini devam ettiren sosyal süreçler haricindeki bilgileri, güçlükle hatırlar (Wineburg, 2000:322). Öğrenci hatırladığı tarih konuları hakkında o zamanın değer yargılarına göre yorumlar yapmalı ve değerlendirmelerde bulunmalıdır. Öğrenci bunları yaparken tarih derslerinde kullanılan kavramları da öğrenmek zorundadır.

Öğrenciler için tarihte var olan siyasi ve sosyal olaylar hakkında yorumlar yapmak ve geçmişte kullanılan kavramları öğrenmek oldukça güçtür ve sıklıkla önyargılar yanlışlar ortaya çıkmaktadır. (Bal & Akış, 2010-2062-2063) Sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde öğrencileri bu yanlışlardan kurtaracak geometrik teoremler Kimyasal Formüller ya da dil bilim kuralları da bulunmamaktadır. (Safran, 1999:2).

Tarih dersi, doğasından kaynaklanan bir kısım sorunları barındırmasının yanında eğitim sistemi içinde de diğer derslerden farklı sorunları bulunur. Bu sebepten dolayı tarih konularının öğretimini eğitim sistemimizdeki en sorunlu alanlardan biri olarak tarif edilir (Safran, 2009:10). Tarih eğitiminin bahsedilen sorunları konusunda literatürlerde farklı yaklaşımlar bulunur.

Tarih konularının öğretilmesinde karşılaşılan sorunlar Türkiye'deki akademisyenler tarafından aşağıdaki şekilde ele alındığı görülmektedir. Türkiye'de tarih konularının öğretimi konuları beş başlık altında incelenmiş ve ele alınmıştır.

Tarih dersinin okul programlarına girişi ve yaygınlaşması, tarih öğretiminin amaçları, programın içeriği, yöntem ve teknikler, ders kitapları, tarih konularının öğretilmesi sorunları konusunda içerik, yöntem ve amaç gibi üç ana başlığa işaret eden Özbaran, gerek ilköğretim gerekse lise gençliğine tarih olarak neleri, nasıl ve ne maksatla öğreteceğimizin gözden geçirilmesi gerektiğini vurgular (Özbaran, 1992: 12).

8. sınıflara öğretilen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin kendi içinde genel tarih derslerinden farklı sorunları olsa da temelde tarih öğretiminin sorunlarıyla yüzyüzedir. (Şimşek (2004:474). Atatürk'ün mirasının aktarılması konusunda eğitim sisteminde ve inkılap tarihi dersinde yaşanan bu sorunları şöyle belirleyebiliriz: Öğretim programlarının ele alınmış şekli, ders kitaplarındaki Atatürkçülük konularının anlatılış biçimi ve uygulamadaki eksiklikler olarak sıralanır.

Sosyal bilgiler öğretmen adayı, öğretmen ve eğitimcilerinin mevcut ortaokul müfredat programı ve tarih konularının öğretiminin amaçları hakkındaki görüşlerini araştırılmıştır. Tarih konularının öğretimi sorunları, başlığı altında konu seçimi seçilen konuların birbirini ile bağlantısı ve öğrenci seviyesine uygunluğu üzerindeki ağırlıklı olarak durulmuştur (Dinç, 2004:1).Dinç, sonuçta müfredat konusunda katılımcıların programı yetersiz ve sınırlayıcı bulduklarını ve geliştirilmesini istediklerini belirtir.

(Yılmaz.2009) tarih disiplinine post-modern yaklaşımları incelediği makalesinde tarih eğitiminin bir sorunu olan ders kitapları ve diğer tarih dokümanlarının yazımı konusuna ışık tutmuştur. Yılmaz, postmodern tarih yazımıyla farklı modlarda ortaya konan tarihi olayların öğrencinin tarihi zıtlıkları anlamasına yardımcı olacağını belirtir (Yılmaz, 2007:185).

(Yıldız 2003)Tarih konularının sosyal bilgiler dersinde öğretilmesi ile ilgili karşılaşılan sorunları ders saatleri, amaç, kapsam, ders kitapları, tarih öğretim yöntemleri

başlıkları altında toplar. Yıldız, bu sorunlara çözüm önerileri sunarken dünyada son 30 yılda yaşanan gelişmelerin dikkate alınmasını önerir (Yıldız,2003:182-186).

Sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde karşılaşılan güçlükler konusunda öğretmen görüşleri büyük önem arz etmektedir. Çünkü tarih öğretiminin sorunları ile sürekli yüz yüze olan öğretmenlerdir. Akdemir2006 zümre öğretmenler toplantı tutanaklarında yer alan konuları 17 başlık altına toplamış ve bunlar üzerinden bir okuma yaparak tarih derslerinde yaşanan sorunları ve çözüm yollarını ortaya koymaya çalışmıştır. Akdemir (2006)'e göre tarih ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşadıkları problemlerin yine onların önerileri doğrultusunda çözümlenmesi daha başarılı bir tarih eğitime yol açacaktır. Akdemir'in tespitlerine göre zümre tutanakları doğrultusunda bazı öğretmen görüşleri şöyle sıralanabilir (Akt. Bal, 2009).

Derslerde başarının yakalanmasında en önemli faktör dersin öğrencilere sevdirmesidir. Sosyal bilgiler öğretmenleri tarih konularını öğretirken öğrencilere derslerini sevdirmek ve onların derse karşı olan ilgilerini arttırmak için gerekli önlemleri almalıdır. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konuları oldukça yoğun bu nedenle müfredat yeniden yapılandırılarak gereksiz konular müfredattan çıkarılmalıdır.

- Öğrenciler derslerde öğretilen konuların sınavlarda veya gelecekte kendilerine bir katkısı olur mu?" Olmaz mı?" diye düşünmektedirler.
- Öğretmenler yeni eğitim- öğretim yöntemlerinden ve teknolojik gelişmelerden haberdar olabilmeleri için kendi branşlarıyla ilgili olarak düzenlenecek kurslara katılmalıdır (Akdemir, 2006:171-177).
- Genel itibari ile konuya bakıldığında tarih konularının öğretimini dört ana başlık altında ele alabiliriz. Ders kitabı, yöntemler, öğrencilerin hazırbulunuşluk durumu, siyasal ve toplumsal sorunların sınıf ortamındaki etkileri diye toplayabiliriz. Delen, ilköğretim ve ortaöğretimde öğretmen görüşlerine göre Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri, konulu araştırmasında sorunları müfredat yöntem ve teknikler, ölçme ve değerlendirme problemleri, öğretmenlerin siyasi yönü itibari ile ağır, sosyal yönü itibari ile zayıf buldukları anlaşılır. Ayrıca öğretmenler TEOG(Temel eğitimden orta eğitime geçiş sınavı) sorularında Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde konuların geniş kapsamlı olmasından şikayet etmişlerdir (Delen, 2007: 39-90-92).

Tarih konularının öğretiminde karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri

Ülkemizde ilköğretim sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde karşılaşılan bazı güçlükler Avrupa'da da gözlenmektedir. Stradling (2003), genel eğitim sorunlarını sıraladıktan sonra internette ve medyada tarih ile ilgili olan ticari, siyasi kaygılar taşıyan programların çokluğu ve öğrencinin bunları değerlendirmede yetersizliğini bir sorun olarak görür. Ayrıca konuların çokluğu ve değişik kaynaklarca sunulan bilgilerin hacminin tarih öğretmenini zor durumda bıraktığını belirtir. Stradling'in görüşleri doğrultusunda tarih konularının öğretimindeki sorunları şöyle sıralayabiliriz: Genel eğitim sorunları, internet ve medyadaki bilgi kirliliği ve öğrencinin değerlendirmede yetersizliği, konuların yoğunluğu, yeni yöntemlerin uygulanamaması (Birçok öğretmenin eğitim aldıkları dönemde geçerli olan gelenekler ve pedagojik yaklaşımların günümüzle uyumsuzluğu (Stradling, 2003:11).

Yukarıda Sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretilmesi ve 8. Sınıf T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretilmesinde karşılaşılan sorunların genel olarak literatürde

ele alınmış şekli incelenmiştir. Bu çalışmalarda Akademisyenlerin çalışmaları, öğretmen görüşleri ve Avrupa’da bu konudaki bazı yaklaşımlar ele alınmıştır.

Literatürde Sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde karşılaşılan sorunlar olan konuların incelenmesi bu araştırmaya esas olacak konu başlıklarının belirlenmesinde etkili olmuştur. Bu çerçevede tarih konularının öğretilmesinde karşılaşılan sorunlar dört ana başlık altında incelenmiştir.1) Müfredat 2) Yöntem ve Teknikler 3)Tarih biliminin doğası ve dersin imajı 4) Genel eğitim sisteminde kaynaklanan sorunlar.

Tarih konularının öğretilmesinde yukarıda ortaya konulan sorunlara sosyal bilgiler öğretmenleri, 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin derse yaklaşımları bu araştırmada değerlendirilmeye çalışılmıştır. Temelde sosyal bilgiler dersindeki tarih konularının öğretilmesindeki sorunlar ve 8. Sınıf T.C. İnkılap tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde karşılaşılan sorunları incelemek, öğrenci ve öğretmen gözüyle sorunları ele almak bu çalışmanın kapsamı dâhilindedir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Ortaokul sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerilerinde öğretmen ve öğrenci görüşleri nelerdir? Bu görüşler arasında fark var mıdır? Şeklinde sorulara dönük olarak tarih konularının öğretiminde karşılaşılan güçlüklerle çözüm önerileri geliştirmek amacıyla sorun odaklı yapılabilecekler belirlenmiştir.

Alt Problemler

- 1) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının öğretiminde karşılaştığı güçlükler ve çözüm önerileri konusunda düşünceleri nelerdir?
- 2) İlköğretim 5-6-7-8. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinin tarih konularının öğrenilmesinde karşılaştığı güçlükler ve çözüm yolları konusunda düşünceleri nelerdir?
- 3) Tarih konularının öğretiminde karşılaşılan güçlükler ve bunlara çözüm önerileri konusunda öğretmen ve öğrenci görüş ve önerileri arasında fark var mıdır?

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı tarih konularının öğretiminde karşılaşılan güçlükler ve bunlara ilişkin çözüm önerileri konusunda öğretmen ve öğrenci görüşlerini ortaya koyarak bu görüşler arasındaki benzerlik ve farklılıkları incelemektir. Tarih konularının öğretiminde karşılaşılan güçlükleri belirleyerek sosyal bilgiler dersinde tarih konularının daha iyi öğretilmesi noktasında çözüm süreçlerini başlatarak program hazırlayıcılarına öneri ve istekte bulunmak amacıyla alan yazına katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

2.YÖNTEM

Araştırma fenomenoloji modelindedir, nitel bir çalışma şeklinde yürütülmüş olup veri toplama yöntemi olarak nitel araştırmalar için uygun görülen yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanılmıştır.

.Öğretmen ve öğrencilerin tarih konularının öğretilmesinde karşılaştıkları güçlükleri ve çözüm önerilerinin var olduğu haliyle betimlemek ve görüşleri kendi kalemlerinden rahatça ifade edebilecekleri yarı yapılandırılmış form modeli kullanılmıştır.

2.1.Veri Toplama Aracı

Sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilere yarı yapılandırılmış form tipinde bir anket uygulanmıştır. Tarih konularının öğretiminde karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerilerini içeren bu anket, literatür taraması, ön anket çalışması, öğretmen ve uzman görüşü sonucunu oluşturulmuştur. Pilot uygulama yapılarak anket maddelerindeki anlaşılmayan ifadeler düzeltilmiştir.

Pilot çalışmada öğretmen ve öğrencilere, tarih konularının öğretiminde karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri sizce neler olabilir? Şeklinde iki soru sorulmuştur. Sosyal bilgiler dersinde ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kapsamında bu sorunlar ve çözüm yolları incelenmiştir.

Pilot çalışmadan elde edilen sonuçlara ve Ön yarı yapılandırılmış form sonuçlarından aldığımız cevaplar ve tarih öğretimi konusunda yapılan akademik çalışmalar doğrultusunda 8 farklı karşılaşılan güçlük ve çözüm önerisi belirlenmiştir.

Katılımcılardan, belirtilen sorunlara çözüm önerileri bulmaları istenmiştir. Var olan çözüm önerilerine ne derece katıldıklarını ve önerilerini tespit etmek amaçlı görüş bildirmeleri için yazılı öneriler şeklinde görüş belirtmeleri istenmiştir.

Yarı yapılandırılmış formda belirtilen sorun ve çözüm önerisine katılan veya katılmayanların düşüncelerini yazarak belirtmeleri istenmiştir. Ayrıca bu görüşlere bulgular kısmında da yer verilmiştir.

Yarı yapılandırılmış formda değinilen sorunlar literatüre paralel olarak 4 ana kategoride oluşturulmuştur.

- 1- Müfredat (1.ve 2. sorular)
- 2- Yöntem ve teknikler (3. ve 4. sorular)
- 3- Tarih biliminin doğası ve dersin imajı (5. ve 7. sorular)
- 4- Genel eğitim sisteminde kaynaklanan sorunlar (6. ve 8. sorular)

Yarı yapılandırılmış forma katılanlara dört ana temada hazırlanan sorunlar ve çözüm önerileri farklı soru tipleriyle, konu detaylarına değinilerek sorulmuştur. Konu ayrıntılarına inilerek katılımcılardan daha detaylı bilgiler alınması planlanmıştır. Dört konu başlığındaki sorular katılımcılara yarı yapılandırılmış form niteliğinde görüşlerini yazılı olarak vermeleri sağlanarak ankete katılanların soru gruplarını ve çözüm yollarını kendi kelimeleriyle ifade etmeleri sağlanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin ankete katılmalarına rağmen gerek çekincelerinden gerekse konuya gereken değeri vermemelerinden kaynaklanan sorunlarla karşılaşmıştır. Ancak öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini açarken bir kısım çekincelerinin olması bu tarz araştırmalarda rastlanan bir durumdur (Dinç:2004:13).

İstatiksel yöntemler araştırmada anket sorunlarına verilen cevaplar ortak ve benzer açıdan değerlendirilmiş ve tablo olarak gösterilmiştir. Her katılımcı üzerinden doğrudan yazılı fikir ve görüş elde edilmiştir. İstatiksel analizler bu şekilde elde edilen cevapların ortalama benzerlikleri üzerinden yapılmıştır. Toplanan sonuç analiz edilerek frekans ve yüzde kullanılmıştır.

2.2.Örneklem

Araştırmanın örneklemini 10 sosyal bilgiler öğretmeni ve sosyal bilgiler dersini alan 25 öğrenci oluşturmaktadır.

Öğretmenler ve öğrenciler Diyarbakır ili Sur ve Yenişehir ilçelerindeki farklı okullardan amaçlı örneklem yoluyla seçilmiştir.

3.BULGULAR VE YORUMLAR

Bulguların yorumlanmasında öncelikle yarı yapılandırılmış form sorularına verilen cevapların ortalama benzerlikleri dikkate alınmıştır. YYAF sonuçlarına göre tüm katılımcıların sorun ve çözüme verdikleri cevaplar tarih öğretiminde karşılaşılan sorunların müfredattan ve yöntem ve tekniklerin uygulamamasından kaynaklandığına dair görüş bildirmişlerdir. Ayrıca öğretmen katılımcıların Tarih konularının öğretilmesinde karşılaştıkları sorunlardan hem fikir oldukları ve bunlara çözüm önerileri konusunda da yüksek oranda uyuştukları görülmektedir.

Verilen cevapların benzerliğinin en fazla olduğu sorular yarı yapılandırılmış formun müfredat ile ilgili soruların olan 1.ve 2. sorular genel eğitim sisteminden kaynaklanan 6. ve 8. sorularda rastlanırken öğrenci cevaplarının benzerlikleri ise müfredat soruları (1-2)'de arttığı yöntem ve teknikler ile ilgili sorularda ise katılımcı öğrencilerin daha farklı cevaplar verdiği görülmektedir.

Tablo 1: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğrencilerin form sorunlarına verdikleri cevapların benzerlik ortalaması ve cevaplayıcı sayıları belirtilmiştir.(apa formatında)

Soru	Sorunlar ve Çözüm Önerileri	N	f
	Grup		
1.-2.	Müfredat A	10	10
1.-2.	Müfredat B	25	18
3.-4.	Yöntem ve Teknikler A	10	7
3.-4.	Yöntem ve Teknikler B	25	10
5.-7.	Tarih bilimin doğası ve dersin imajı A	10	6
5.-7.	Tarih bilimin imajı ve doğası B	25	11
6.-8.	Genel eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar A	10	7
6.-8.	Genel eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar B	25	13

N= Katılım düzeyi

F: frekans dağılımı

* = A: Sosyal bilgiler Öğretmenleri

* = B: Öğrenciler

Tablo A'ya bakılarak Sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerin yarı yapılandırılmış form örneğine katılım düzeyi ve frekans ortalamaları hakkında şunlar söylenebilir.

Tablo 2

Sorunlar	Grup	N	$\bar{X}$
S1 Ezbere dayanan tarih eğitimi	A	10	8
	B	25	17
S3 Müfredatın yoğunluğu	A	10	10
	B	25	14
S4 Ders saatinin yetersiz oluşu	A	10	9
	B	25	20
S7 Tarihin sıkıcı görülmesi derse ilgisizlik	A	10	4
	B	25	10
S8 Tarih öğretimini yöntem ve tekniklerinin bilinmemesi ya da uygulanmaması	A	10	2
	B	25	7

1,3,4,7 ve 8. sorular verilen cevaplar arasında anlamlı farklar ve benzerlikler tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre öğretmen ve öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı benzerlikler vardır.

Bu benzerlikler 1,4 sorularda öğretmenler ve öğrencilerin çoğunlukla aynı görüşte oldukları görülmektedir. Farklı görüşlerin ise 7. sorunun aritmetik ortalamasından anlaşılmaktadır.

Bulguların yorumlanmasında bir diğer adım ise öğretmen ve öğrencilerin yarı yapılandırılmış form örneğinde yazılı olarak ifade ettiği görüşler ele alınmıştır.

Müfredat ile ilgili sorunlara öğretmenler, müfredatın yoğun olduğunu, ders saatlerinin yetersiz olduğunu, kitabı yılsonunda bitiremediklerini belirtmişlerdir.

Öğretmen S.T: 'Öğrenciler, tarihi olayları ezberlemeye çalışmaktadırlar Ders kitap, içeriğinin yoğun ders saatlerinin az olması öğrencileri dersten soyutlamaktadır.'

Müfredatla İlgili Aynı Soruya

Öğretmen G. A.: ‘Kitapların yetersiz olması ders içeriğinin kitaplarda yer almaması ve ders saatlerinin az olması temel sorundur.’

Öğretmen S. A.: ‘8. sınıf müfredatı çok yoğun ders saati 2 saatle sınırlı bu yüzden bazı konuları 20 dakikada işlemek zorunda kalıyorum. Ayrıca ders kitapları Kronolojiden ve gereksiz bilgiden arındırılmalıdır.’

Öğretmen G. T. ‘Kitaplarda çok gereksiz ve aşırı bilgiler var müfredat yoğun ama bence konular çok derinlemesine işleniyor. Ders saatini arttırmak yerine ders yoğunluğu azaltılabilir.’

Öğretmen S. M.: ‘Müfredatın çok az saate sığdırıldığını düşünüyorum Bu durum öğrencileri ve öğretmenleri sıkıyor.’

Öğrenci görüşleri incelendiğinde neredeyse öğretmenlere benzer cevaplar verildiği görülmektedir.

8. Sınıf

Öğrenci M. M.: ‘Ders Kitapları konuları yetersiz ve çok boş bilgilerle dolu, yetersiz anlatılınca konuları anlamada zorluk çekiyorum o yüzden TEOG kitaplarından yaralanmaya çalışıyorum.’

Öğrenci K. B. B.: ‘Kitapta çok fazla konu var ezberim zayıf olmasından dolayı anlayamıyorum.’

Öğrenci S. Y.: ‘Kitabın çok ayrıntılı olması ve test çözemediğimiz için tam anlayamıyorum. Hoca anlatınca ders çabuk bitiyor ama konularımız yarım kalıyor.’

* Öğretmen ve öğrenci görüşlerinin müfredatın yoğunluğu ders saatinin azlığı konusunda örtüştüğü incelenmektedir.

Tarih Konularının öğretilmesinde yöntem ve tekniklerle ilgili sorunlar ve bunlara çözüm önerileri konusundaki öğretmen görüşleri ise:

Öğretmen S. T.: ‘Konuları somutlaştırmaya çalışmaktayım ders içerisinde sürpriz olarak adlandırabileceğimiz farklı bilgiler vererek konuları sıkıcı olmaktan çıkarmaya çalışıyorum. Kitaplardaki resimlerle öğrencilerin dikkatini çekmeye çalışıyorum.’

Aynı soruya **Öğretmen G.A** ‘öğrenci merkezli eğitim olduğu için öğrencileri derslerde aktif tutmaya çalışıyorum. Soru cevap yöntemini kullanarak bilgiye ulaşmalarını sağlıyor ve öğrencilerin derse karşı ilgilerini arttırmak için görsel materyaller harita vb yararlanıyorum, ama okulunda maalesef sınıfların kalabalık olması yöntem ve teknikleri uygulamamı engelliyor.’

Öğretmen S. Y:‘Yaparak yaşayarak öğretilmeli ayrıca öğrencileri informal eğitimlerle de yetiştirebilmeliyiz. Dersi sıkıcılıktan kurtarmalı ve yeni eğitim sistemine uygun yöntem teknikler uygulamalıyız.’

Yöntem tekniklerle ilgili sorunlar hakkında öğrenci görüşleri incelendiğinde:

Öğrenci R. İ. :‘Sınıf çok kalabalık olduğu için öğretmeni tam anlamıyla anlamıyorum. Bu yüzden parmak kaldırdığım halde bana sıra gelmiyor Ayrıca sosyal hocamız sınıfta bağırarak zorunda kalıyor.’

Öğrenci A. K. : ‘Öğretmenimiz tahtada konuyu anlatmak yerine bize sorular sorarsa daha iyi olur.’

Öğrenci M. Y. : ‘Okulumuzda harita ve projeksiyon yok öğretmenimiz kendi eliyle tahtaya harita çiziyor. Bu durum zamanımızı çok götürüyor.’

Öğretmen ve öğrenci görüşleri analiz edildiğinde yöntem ve teknikler konusunda yine birbirine yakın sorunların gündeme geldiği anlaşılmaktadır.

Yarı yapılandırılmış form örneğindeki sorunlardan literatüre paralel olarak belirlenen bir başka sorun ise tarih biliminin doğası ve dersin imajı ve ayrıca Genel eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar ve bunlara çözüm önerileri konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri incelendiğinde;

Öğretmen A. B. : ‘Yeni eğitim sistemi belirli aralıklarla öğretmenlere hizmet içi kurslar şeklinde anlatılmalıdır. Sosyal bilgiler dersi 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi TEOG sınavında ağırlık katsayı puanı diğer derslere oranla daha az. Öğrenci bu yüzden Sosyal bilgiler dersine daha az zaman ayırıyor.’

Öğretmen U. K. :‘Sosyal bilgiler dersinde tarih konularını anlatırken resmi tarih anlayışı tarihinin amaçlarını olumsuz etkilemektedir. Tarihin yoruma açık olması ve çok fazla Milli tarih çerçevesine daha çok sığdırılması tarihin öğretilmesini zorlaştırıyor.’

Öğrenci B. K. :‘8. sınıf öğrencisiyim dershanede hocalarımız fen ve matematik derslerine daha fazla önem vermemizi istiyorlar inkılap tarihi dersine çok fazla zaman ayıramıyorum. Çünkü konuları çok fazla ve ezbere dayanıyor.’

Öğretmen ve öğrencileri yazılı olarak ifade ettikleri görüşleri incelendiğinde bu araştırmadaki tablolar aracılığıyla ortaya çıkan istatistiksel bulgularla paralel görüşler ortaya koydukları görülmektedir.

Öğretmenler müfredattaki konu yoğunluğunun azaltılması bu doğrultuda ders kitaplarının düzenlenmesi ve seviye belirleme sınavlarında sosyal bilgiler dersinin puan ağırlığının artırılması yönünde görüş ifade etmektedirler.

Öğrenciler ise, müfredatın yoğun olduğunu tarih dersini sevdirmek için etkinliklere yer verilmesi gerektiğini ve öğretmenlerin ders anlatırken araç-gereç kullanmalarının gerekliliği, yönünde görüş ifade etmektedirler.

4.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Araştırmanın sonunda öğretmen ve öğrencilerin yarı yapılandırılmış form örneğinde yer alan sorulara yönelik görüş bildirdikleri anlaşılmıştır öğrencilerin verdikleri cevaplar analiz edildiğinde 8 sorudan yaklaşık 6 soruda anlamlı benzerlikler tespit edilmiştir.

Araştırmada ortaya konulduğu üzere öğretmenler sorunu müfredatta aramaktadırlar. Bu konuda yapılan araştırmalarda, öğretmenlerin müfredat konusunu sorun olarak algıladıkları, müfredatın yoğunluğunun ve içeriğinin gözden geçirilmesini istedikleri görülmektedir (Dinç, 2004; Akdemir, 2006) (Delen 2007, Bal, 2009). Tarih eğitimi üzerinde çalışan yerli ve yabancı akademisyenlerde müfredatın tarih konularının öğretilmesinde önemini vurgulamakta ve müfredat üzerinde yeni eğitim anlayışları doğrultusunda değişiklik yapılmasını öngörmektedirler (Safran, 2009: Stradling, 2003; Şimşek, 2004;). Öğrenciler ise sorunu hem müfredatta hem de yöntem tekniklerde aramaktadırlar.

Bu farklılık incelendiğinde öğretmenlerin sorunu ve çözümü öğretmen eksenli düşünmedikleri ve sorunu müfredatta gördükleri bu konuda öğrencilerinde öğretmenlerine katıldıkları anlaşılmaktadır.

Zümre öğretmenler toplantısı tutanakları üzerinde yapılan bir araştırmada öğretmenlerin tarih konularını sevdirmek ve derse olan ilgiyi arttırmak için gerekli önlemler alma yönünde karar verdikleri görülmektedir (Akdemir, 2006).

Ancak öğretmen görüşlerinde sınıfın kalabalık olması sebebiyle yöntem ve tekniklerin uygulanması sorun olarak kabul edilmişti. Ama ideal sınıf ortamında yeni yöntem ve tekniklerin kullanılmasıyla dersi daha zevkli hale getirebilecekleri de kendileri tarafından çözüm önerisi olarak sunulmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda öğretmen ve öğrencilerin daha çok sorun belirttikleri çözüm önerisi ortaya koymada daha pasif kaldıkları tespit edilmiştir.

Öğretmen ve öğrenci görüşleri incelendiğinde; müfredatın yoğun olduğunu, ders saatlerinin yetersiz olduğunu, kitabın yılsonuna yetişmediğini gereğinden fazla kronoloji ve konu bilgisi olduğunu, bunların yanında temel eğitimden orta eğitime geçiş sınavı (TEOG)'da sosyal bilgiler dersinin katsayısının az olmasından dolayı derse ilginin az olduğunu belirtmektedirler.

Sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrenci görüşleri incelendiğinde konuların yoğunluğu ve sınav odaklı olarak dersin işlenmesiyle oluşan sorunlar göz önünde bulundurulduğunda literatürdeki diğer çalışmalara paralellik göstermektedir (Akdemir, 2006; Dinç, 2004; Delen, 2007).

Öğretmenlerin görüşlere incelendiğinde; müfredat yoğunluğunun azaltılması gerektiği, dersin sıkıcılıktan çıkarılması için öğrenci odaklı ve bizzat katılımında bulunduğu etkinliklere yer verilmesi gerektiği, yeni yöntem ve tekniklerin kullanılması gerektiği belirtilmektedir.

Öneriler

Öğretmenler okul uygulamalarını daha iyi takip etmeli, bu konudaki sorunları daha yakından görerek çözüm önerileri sunmalıdır.

Öğretmenler ayrıca eğitim yöntem teknikleri konusundaki yeni metotları takip edip, sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde karşılaştıkları sorunlara bu yönde çözüm aramaya çalışmalıdırlar.

Öğrencilerin derse katılımı sağlanmalı, uygulama konusundaki tecrübeleri artırılmalıdır. Sosyal bilgiler kitaplarındaki konu yoğunluğu azaltılarak görsellik ön plana çıkarılmalıdır.

Sosyal bilgiler 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı baştan sona gözden geçirilmeli, müfredatın yoğunluğu azaltılmalı ve ders saati artırılmalıdır.

Öğrencilerin öğrenmelerine katkıda bulunacak tüm ders içi materyaller temin edilmeli, öğretmenlerin bunları kullanması sağlanmalıdır.

Öğretmenlere yöntem ve tekniklerin uygulanması ve bu yolla sağlanan başarı örnekleri farklı platformlarda sıklıkla anlatılmalıdır. Bu yolla öğretmenlerin yer yer uygulanamaz olduğunu düşündükleri yöntem ve teknikler, sisteme oturmuş ve kabullenilmiş olacaktır.

Milli eğitim bakanlığı, özellikle 7. ve 8. sınıf Sosyal Bilgiler ders saatlerinin yeterli olduğunu ve çalışma kitaplarındaki etkinliklerin uygulanabilir olduğunu göstermek için örnek ders videoları çekmeli. Bu videolar bir ders veya ünitenin ideal şekilde nasıl işlendiğini gösterebilmelidir.

Öğretmenler, öğrencilerin derse ilgisini, ilgi düzeylerini ve kavrama becerilerini dikkate almalıdır. Öğretmenler bu yönde ders planı hazırlamalı ve farklı yöntem teknikler kullanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akdemir, S. (2006). Zümre Öğretmenler Kurulu Toplantı Tutanaklarına Göre Tarih Derslerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri (2001-2002). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Bal, M. SB. Akış A. (2010). “Sosyal Bilgiler Dersi “İnsanlar ve Yönetim” Ünitesinde Karşılaşılan Kavram Yanılgıları”. E-Journal of New World Sciences Academy. Education Sciences. 1CO256. Volume: 5. Number 4. S. 2061-2070.
- Bingölbali, E.,& Özmantar. M.F. (2009). “Matematiksel Kavram Yanılgıları: Sebepleri ve Çözüm Arayışları”,(Ed:E. Bingölbali,&M.F.Özmantar), İlköğretimde Karşılaşılan Matematiksel Zorluklar ve Çözüm Önerileri, Ankara: Pegema, s. 1-30.
- Delen, S. (2007). İlköğretim ve Ortaöğretimde Öğretmen Görüşlerine Göre Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Dinç, E. (2004). “Tarih Öğretmen Adayı, Öğretmen ve Eğitimcilerinin, Mevcut Tarih Müfredat Programı ve Tarih Öğretiminin Amaçları Hakkındaki Görüşleri.” XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya: s. 1-15.

- Gedikoğlu, T. (2005). "Avrupa Birliđi S¼recinde T¼rk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve z¼m nerileri". Mersin Üniversitesi, Eğitim Fak¼ltesi Dergisi, 1, s. 66-80.
- zbaran, S. (1992). Tarih ve đretimi, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Safran, M. (1999). "Tarih đretimi ve ađdař M¼fredat Teorileri". XII. T¼rk Tarih Kongresi, 12-16 Eyl¼l 1994, Ankara: III, s. 2-6.
- Safran, M. (2009). "T¼rkiye'de Tarih đretimi ve Meseleleri" (Ed: M. Demirel, & İ. Turan). Tarih đretiminin Yöntemleri, Ankara: Nobel Yayın, S. 8-21.
- Stradling, R. (2003). 20. Y¼zyıl Avrupa Tarihi Nasıl đretilmeli, Trk. Trc. Ayfer nal. İstanbul: Tarih Vakfı.
- şimşek, A. (2004). "Atat¼rk'¼n Mirasının Aktarılmasında Karşılaşılan Problemler ve z¼m Yolları zerine Bir Deneme" Kastamonu Eğitim Dergisi,c.12,2,s.469-484
- Wineburg, S. (2000). "Making Historical Sense". Knowing Teaching and Learning History: National and İnternational Perspectives, (Ed: Peter, N. S., Peter, S. And Wineburg, S.) New York, s. 306-326.
- Yılmaz, K. (2007). "Postmodernist Approach to the Discipline of History". Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit¼s¼ Dergisi, 14, 2, S. 176-188.
- Yıldız, . (2003). "T¼rkiye'de Tarih đretiminin Sorunları ve ađdař z¼m nerileri." Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit¼s¼ Dergisi, 15.2., s. 181-190.